

DEN NYE GRØNLANDSKE MINELOV

Af ingeniør *Carl Koch*

I 1960 nedsatte Ministeriet for Grønland en kommisson, som blandt andet skulle stille forslag om de principper, som burde lægges til grund for en grønlandsk mine-lovgivning, og i 1963 forelå kommissionen betænkning, der danner grundlaget for den nye lov om mineralske råstoffer i Grønland, som folketetinget vedtog i 1965.

I de fleste lande ønsker myndighederne at fremme mineraludvinding og stimulerer til prospektering efter mineraler, derfor tildeles som oftest retten til mineraler finderens, og grundejeren må nøjes med erstatning for voldt skade og eventuelt en lille præmie. De forskellige landes love er dog i reglen ikke ens for alle typer af mineralforekomster, ofte skelnes mellem følgende tre typer:

1. Retten til mineraler som sten, grus, kalk, tørv med flere tilhører grundejeren.
2. Koncession gives (ofte til større firma) til at opsøge og udnytte olie, gas og få andre mineraler på et større område (iblandt flere 1000 km²).
3. Retten til at udnytte jern, metaller og visse andre mineraler tilfalder finderens.

Loven om mineralske stoffer i Grønland angiver ikke direkte reglerne for opsøgning af mineraler eller retten til at bryde disse, men interesserede må ansøge om koncession, og loven angiver retningslinierne for udarbejdelse af de enkelte koncessionsbetingelser. Derfor er der i loven heller ikke skelnet mellem forskellige mineraler, men ved udarbejdelse af koncessionsbetingelserne er det sandsynligt, at der vil blive udarbejdet ret forskellige koncessioner, alt efter hvilke råstoffer man ønsker at opsøge eller bryde. I modsætning hertil giver den svenske „Gruvlag“ for malme (og visse ikke-brændbare mineraler) eksakte regler for retten til at undersøge og bryde metaller, altså behøves ingen koncession, da loven direkte angiver de regler, som i Grønland vil blive fastsat i hver enkelt koncession. Den nævnte kommission har ganske særligt beskæftiget sig med de svenske minerallovgivninger og skriver også i sin betænkning: „Det bemærkes, at kommissionens forslag til minelov for Grønland på væsentlige punkter har lighed med det svenske system.“ Det er derfor tænkeligt, at man også ved udarbejdelse af koncessionsbetingelser på mange punkter vil følge de svenske love.

Fra et teknisk såvel som et retsligt synspunkt er det fordelagtigt at opdele opsøgningen og eksploateringen af en malmkrop i tre etaper. Den grønlandske minelov har også fulgt praksis og foreskriver særlige regler for hver etape, disse er:

1. „Forundersøgelse“: Ret til forundersøgelse skal søges og gives som en *tilladelse* til at søge efter *alle* mineraler i hele *Grønland*.
2. „Efterforskning“: Ret til efterforskning gives som *eneretsbevilling* (koncession) til at søge og undersøge *nærmere angivne* mineraler i et *begrænset* område.
3. „Udnyttelse“: Ret (koncession) til udnyttelse gives for *nærmere angivne* og *påviste* mineraler i et *begrænset* område.

1. Forundersøgelse.

Opdagelse af en malmkrop kan ske ved et tilfælde, men fundet er oftest resultat af en målbevidst geologisk eller geofysisk *specialundersøgelse* eller sker i forbindelse med en systematisk geologisk kortlægning. Eller omvendt gode geologiske kort fører til, at et mineralfund kan analyseres på rette måde og føre til opdagelse af en malm. De fleste malme findes derfor af staten eller selskaber med store ressourcer; men det bør ikke være usagt, at netop i malmopsøgning kan stadig den ensomt-arbejdende malmprospektor også opnå et resultat.

I den svenske „Gruvlag“ findes ingen regler for „forundersøgelserfasen“. Enhver har ret til at søge efter malm, selvfølgelig under forudsætning af, at han ikke bryder mod de almindeligt gældende regler for at færdes i naturen. Men grundprincippet i den svenske „Gruvlag“ er: enhver svensk statsborger, som finder en malmkrop, der opfylder de i „Gruvlagen“ specificerede regler, vil efter ansøgning få overdraget eneret til at undersøge det fundne („Efterforskningsret“) og også senere udnyttelsesretten, og staten kan ikke afslå ansøgeren (finderen) denne ret.

I henhold til den grønlandske minelov vil retten til at foretage geologiske undersøgelser efter malm i Grønland ikke være fri, men skal søges hos ministeriet for Grønland. I bemærkninger til lovforslaget hedder det desuden: „ved bedømmelse af, om tilladelse bør meddeles, vil det være rimeligt at tage et vist hensyn til ansøgerens økonomiske soliditet og tekniske sagkundskab, men kravene hertil bør ikke være for strenge“ „meddelelse af tilladelse indebærer ikke tilsagn om på et senere tidspunkt at have ret til en efterforsknings- eller udnyttelseskoncession“ „men det forudsættes ved administrationen af loven dog som det normale, at den, der finder et mineraliseret område*, også bør have en fortrinnsstilling ved meddelelse af efterforskningskoncession“ „de nærmere vilkår for at få en eneretsbevilling til efterforskning vil være at fastsætte i koncessionen, idet der dog herved må lægges nogen

* Udtrykket „mineraliseret område“ er retslig uklart og findes heller ikke i selve loven.

større vægt på ansøgerens økonomiske stilling og mulighed for at stille den fornødne sagkundskab til rådighed end ved meddelelse af tilladelse til forundersøgelse“.

De der er interesserede i at søge mineraler i Grønland, er vel enten selskaber registrerede uden for Grønland, som vil sende fagfolk til Grønland; eller de mennesker som bor eller tilfældigt opholder sig i Grønland. En for streng bedømmelse af begrebet „økonomisk soliditet og teknisk sagkundskab“, kan få det resultat at de mennesker, som bor eller er beskæftiget i Grønland, mister interessen for mineraler. For eksempel en lokal lærer, som kunne tænkes at ville bruge en del af sin fritid til malmprospektering.

I loven er dog indsat den paragraf, at den der får „efterforskningskoncessionen“ (eneret) på et begrænset område, pålægges det at udbetale dusør til personer som inden for koncessionsområdet finder eller først gør opmærksom på forekomsten af værdifulde råstoffer. I forbindelse med en anden lov vil der sandsynligvis også skabes mulighed for, at Grønlands Geologiske Undersøgelse kan udbetale findeløn til personer, der indsender værdifulde fund, uden hensyn til hvor i Grønland disse er fundet.

Desuden hedder det i loven, at en koncession kan overdrages til andre, hvis ministeriet for Grønland tillader overdragelsen og godkender vilkårene for denne. De der får koncession har altså mulighed for at sælge det eventuelt fundne, for eksempel til mere kapitalstærke. Retten til at søge efter malm „forundersøgelse“, tildeles som nævnt, gældende for hele Grønland, og kan med ovenstående indskrænkninger tildeles såvel danske som udlændinge, såvel enkeltpersoner som selskaber; det er aldrig en eneret.

2. Efterforskning.

En malmkrops størrelse målt i bredde, længde og dybde varierer meget, en af verdens meget store malmforekomster er jernmalmen i Kiruna, denne er ca. 7 km lang og flere 100 meter bred (et par mindre malmkroppe findes nogle kilometer fra den egentlige malmkrop). Verdens største molybdængrube, som i vort århundrede fuldstændig har domineret molybdænmarkedet, er beliggende i et mineraliseret område, som er næsten rundt med en diameter på 1500 meter. Det er dog kun en mindre del af dette område, hvor molybdænindholdet er så rigt, at minedrift lønner sig. „Blyklippen“, hvilket er navnet på den malmforekomst, som blev brudt i Østgrønland, er ca. 2 km lang og op til 10 meter bred, kun en mindre del heraf var tilstrækkelig rig til at kunne udnyttes.

Når en malmkrop er fundet, har man i reglen kun kendskab til en lille del af denne, f. eks. kan malmen for største delen være dækket af sten og jord, men et par steder

komme til syne i overfladen. En mineralforekomst må derfor først grundigt undersøges, før det er muligt at danne sig et skøn over, hvorvidt den kan udnyttes. Først og fremmest må malmens størrelse og metalprocenten nøjagtigt kendes, men mange andre problemer må også undersøges, f. eks. hvad det vil koste at rense malmen og transportere den rensede malm til det nærmeste smelteri.

Har man i Sverige fundet en mineralforekomst eller noget, man mistænker for at være en sådan, kan man søge om eneret til at undersøge denne. Området, der kan tildeles, kaldes et „utmål“, og er altid cirkelrundt med 200 meters radie. Dækker en sådan cirkel ikke det område, det formodes, at malmkroppen strækker sig over, må der søges om flere „utmål“ (cirkler). Det er dog ikke alle områder, man kan få ret til at undersøge, f. eks. skal dette ligge mindst 100 meter fra nærmeste beboelseshus inklusive have, såfremt husejerens tilladelse ikke foreligger.

Eneretten til undersøgelse gælder i Sverige for tre år, men kan, når særlige omstændigheder foreligger, forlænges med op til maksimum to år. Efter den tids udløb kan man selvfølgelig søge om en ny undersøgelses-eneret, men må da dele den med alle andre, som samtidig har indsendt en lignende ansøgning for det aktuelle område. Hvis man under undersøgelsen påviser en malmkrop, kan man søge og vil, hvis malmkroppen overensstemmer med lovens forskrifter, få tildelt retten til at udnytte denne i 50 år.

I den grønlandske lov om mineralske råstoffer hedder det om det område, der gives „efterforskningsret“ til: „Koncessionen meddeles for et nærmere bestemt område for et tidsrum, der i Vestgrønland højst kan udgøre 8 år og i Nord- og Østgrønland højst 12 år“. I bemærkninger til lovforslaget: „Det er forudsat, at koncessionen ved udløbet af koncessionsperioden, når forholdene taler derfor, vil kunne forlænges“. Vedrørende koncessionens udstrækning i areal: „Man har herved tænkt på et område på normalt ikke over 5.000 km², hvilket maximale område kun under særlige omstændigheder bør kunne overskrides.“

5.000 km² modsvarer over 50.000 „svenske utmål“; ganske vist findes ingen grænse for hvor mange „utmål“, man kan udtage i Sverige, men det praktisk tænkelige maximale sammenhængende område vil næppe overgå 50 „utmål“. Hvis derfor den grønlandske minerallov skal have lighed med svensk „Gruvlag“ (og mange andre europæiske minelove), må man opfatte bemærkningerne til lovforslaget om maksimalt 5.000 km², som et maximumsområde udelukkende gældende for olie, gas og lignende mineraler, og det sammenhængende område som der vil blive givet „efterforskningskoncession“ på i forbindelse med malmundersøgelse næppe meget større end nogle få km². Det er vel også tænkeligt, at hvis der blev givet „efterforskningskoncession“ til malmundersøgelse på et større område, vil tidsbegrænsningen

være kort med mulighed for forlængelse af koncessionen for et eller flere mindre områder.

3. Udnyttelse.

På grundlag af et tidligere „efterforskningsarbejde“, kan et selskab få tildelt koncession til i Grønland at udnytte nærmere angivne råstoffer i et nærmere bestemt område og i et tidsrum af indtil 50 år, med mulighed for fornyelse af „udnyttelseskoncessionen“. Områdets størrelse vil modsvare, hvad der „skønnes påkrævet til virksomhedens drift“, derved forstås vel nærmest en malmkrops påviste udstrækning, samt områder for bygninger, oplagsplads med mere.

I modsætning til lovens kapitler om „forundersøgelse“ og „efterforskning“ indeholder kapitlet om „udnyttelse“ i højere grad rammebestemmelser, der angiver en række spørgsmål, der skal tages stilling til i koncessionen, og overlader de nærmere enkeltheder til koncessionsvilkårene, hvilket kommissionen i sin betænkning også gør opmærksom på. Om et af de punkter, der skal tages stilling til, hedder det i loven: „Koncessionen skal som hovedregel indeholde bestemmelse om det offentliges andel i udbyttet, når den investerede kapital med tillæg af et passende beløb til forrentning er indtjent gennem minevirksomhedens drift.“

Der skal i denne forbindelse lige nævnes to paragraffer fra den svenske „Gruvlag“. Som tidligere nævnt kan en svensk statsborger ikke hindres i at få udnyttelsesretten til en malmforekomst, hvis han ansøger herom, og malmen opfylder visse givne betingelser. Den svenske stat har dog ret til i op til to år efter, at udnyttelsesretten er tildelt, at indgå som partner med op til 50 %, mod at staten i forhold til sin andel erstatter ejeren tidligere gjorte udgifter og deltager i kommende investeringer. Mig bekendt har den svenske stat dog hidtil aldrig gjort brug af denne sin ret. En anden svensk bestemmelse siger, at såfremt to parter ejer lige ret i en mineralforekomst, og den ene vil bryde mere end den anden, skal den, som ønsker at bryde mere have ret hertil; han må da bstride de ekstra udgifter forbundne hermed, men den eventuelle ekstra gevinst tilfalder også ham.

Den isfri del af Grønland er lidt mindre end Sverige, men større end Vesttyskland, Storbritannien og de fleste andre europæiske lande. I forhold til disse er Grønland malmgeologisk kun dårligt undersøgt. Fra visse områder i Grønland vil det også være så dyrt at transportere mineraler bort at kun særlig værdifulde vil kunne udnyttes, men meget store dele af Grønland ligger ikke langt fra havet og kan nås med skib, og en transport af malm kan etableres med mindre investering end f. eks. fra store dele af den svenske fjeldkæde, hvor netop svenskerne efter krigen har investeret mange penge i prospektering.

I bemærkninger til lovforslaget hedder det da også: „Hovedsynspunktet ved udarbejdelsen af lovforslaget har i øvrigt været, at efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer i Grønland bør gøres så tillokkende som muligt, samtidig med at det offentliges interesser varetages på rimelig måde. Det er af den største betydning, at det grønlandske erhvervsliv stimuleres på så mange områder som muligt, og udnyttelse af eventuelle råstoffer vil kunne blive af stor økonomisk betydning for det grønlandske samfund.“